

Fagforeningen som ikke vil streike kan få tariffavtale:

Krifa utfordrer LO med gul dansk modell

Den kontroversielle foreningen Krifa kaller seg fagforening, men nekter å streike. I fjor ble den godkjent av Skattedirektoratet som fagforening, og snart lander Krifa sin første tariffavtale.

VIL AVLYSE LØNSSKRIGENE: NHOs Kristin Skogen Lund (t.h.) og LOs Gerd Kristiansen er generaler på hver sin side av lønnsoppgjørene. I verste fall ender striden i streik eller lockout, men en ny fagforening foreslår å droppe begge de to "gammeldagse" metodene. FOTO: NTB SCANPIX

- Vi mener streik som konfliktløsning er en umoderne og kontraproduktiv metode.

Det sier daglig leder Kristin Fjellman i foreningen Krifa til Kapital.

Krifa er en liten norsk filial av den danske fagforeningen Kristelig Fagforening, som har over 130.000 danske medlemmer.

- Vi er en fagforening for individet. Jeg pleier å si at medlemmene våre kan

se oss som en form for forsikring, eller en sparringpartner å kjøre ideer opp imot, legger Fjellman til.

Organisasjonen tar imot medlemmer i alle bransjer og yrker, uansett posisjon, men har slitt med både medlemsstall og ledelse siden den ble etablert i Norge i 2008. Da var planen ti tusen medlemmer på fem år, men etter tre år var det knapt syv hundre. Fjellman, som overtok for et år siden, er forenin-

gens fjerde leder på åtte år.

- Jeg hadde egentlig aldri tenkt på fagforeningsarbeid før jeg ble forespurt om denne jobben, sier hun. Selv har hun jobbet et langt yrkesliv som selvstendig næringsdrivende konsert- og musiker-manager i Scandinavian Artist Management.

Fjellman mener Krifa svarer på det store hulrommet i norsk arbeidsliv: folk som henne og halvparten av alle norske

arbeidstagere som i dag ikke er fagorganisert i noen forening.

– Min intensjon er ikke å "ta" de andre fagforeningene, eller legge meg ut med LO, sier hun. Krifa har høstet saftig kritikk fra LO-hold. Samtidig er det mange nyinnmeldte i Krifa som oppgir nettopp LOs støtte til Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet som en viktig grunn til at de velger Krifa.

Små reklamebyråer

Krifa promoterer seg i stor grad som en fagforening for ansatte på små arbeidsplasser og for folk som i utgangspunktet ikke har lyst til å gå i konflikt med sjefene på disse. En reklamefilm for Krifa viser ansvarlige voksne unge mellomledere, med folk over og under seg, og som noen ganger spiser middagen på jobben for å få endene til å møtes og oppdragene i havn.

– På noen steder, for eksempel i et reklamebyrå, er det ikke alltid så lett for en arbeidstager å melde seg inn i en fagforening. Men hos oss kan du bli medlem uten at sjefen vet det, og holde en lav profil rundt medlemskapet, sier Fjellman. Ifølge henne har Krifa medlemmer i ulike slags yrker: herunder lærere, sykepleiere, ingeniører, vaskepersonell, taxisjåfører og frisører.

Det står motsetning til den vanlige spesialiseringen ellers i fagbevegelsen med egne foreninger som er inndelt etter profesjon. Medlemslisten inkluderer ifølge Fjellman også arbeidsinnvandrere og en god del høyt utdannede arbeidstagere.

– Dere heter "Kristelig". Er medlemmene flest religiøse?

– Nei. Flesteparten har nok ikke religiøs bakgrunn. Og i Norge heter vi bare Krifa.

Sliter med å verve medlemmer

Organisasjonen har ifølge seg selv 1.700 medlemmer pr. april 2015. Det er langt mindre enn hva danske Kristelig Fagforening så for seg da de etablerte en norsk filial i 2008 med norske Åge Matre som leder. Matres første delmål var fem tusen medlemmer innen tre år. Men det var tydeligvis lettere for Jesus å mette fem tusen med et par brød og fisk enn for den kristelige foreningen å få fem tusen til å betale kontingent.

I 2010 var medlemstallet 680. Da var danske Stefan Winter Juel blitt leder.

GJØR FAGFORENINGSDØREN HØY: Kristin Fjellman har overtatt lederskapet i ikke-streikforeningen Krifa. Under henne har Krifa vokst til 1.700 medlemmer. FOTO: IVAN KVERME

PILOT-ROT: Norwegian-streiken gikk like mye utover over 200.000 passasjerer som Norwegian selv og pilotene. Krifa sier de ville sendt saken til retten hvis de hadde organisert pilotene - akkurat slik Bjørn Kjos foreslo. FOTO: NTB SCANPIX/HAKON MOSVOLD LARSEN

Han vedgikk at det "hadde vært vanskeligere å overføre den danske modellen til norske forhold enn først antatt". Etter ham kom Marius Hammer - med bakgrunn fra Storsalen menighet i Oslo sentrum - men forlot posten til fordel for sitt eget selskap, som tilbyr fundraising-tjenester (Rekorden er ifølge hans egen hjemmeside på 50 millioner kroner på én dag). Nåværende leder Kristin Fjellman er den første kvinnelige, og hun kom rett fra jobben som ansvarlig for utleie av Storsalen.

Får skattefradrag i Norge

Under Fjellmans første år som leder har Krifa også blitt godkjent som fagforening - i alle fall av det norske Skattedirektoratet. I et brev fra direktoratet datert den 9. september 2014 og stilet til advokatfirmaet Bing Hodne-land som samarbeider med Krifa - og som Kapital har fått tilgang til - konkluderer direktoratet med at Krifa oppfyller vilkårene for fagforenings-medlemskap etter skatteloven paragraf 6-20.

Det fremgår at medlemmene i norske Krifa, selv om det er et Norskregistrert Utenlandsk Foretak (NUF), må regnes som medlemmer i den danske fagforeningen Kristelig Fagforening. Denne oppfyller kriteriet om at en forening må inngå tariffavtaler med arbeidsgivere for å ha rett til fradrag for kontingenten. Direktoratet mener dette gjelder også selv om tariffavtaler er inngått med danske - ikke norske - arbeidsgiverorganisasjoner.

Direktoratet legger også vekt på at

danske skattemyndigheter anerkjenner Krifa som fagforening og at Danmark er et EØS-land.

- Men vi jobber også med å få på plass tariffavtale med norske parter, sier Fjellman.

Til Kapital bekrefter hun at de er i ferd med å lande en avtale med en av de store norske arbeidsorganisasjonene, men hun vil ikke si hvilken.

- Vi går ut med nyheten når alt er på plass, sier hun.

Pr. i dag er Krifa ikke en del av de norske lønnsoppgjørene, som kun involverer parter i en tariffavtale.

Tariffavtale uten streik

Selv om Krifa kaller seg "individets fagforening" er danske Kristelig Fagforening en del av flere kollektive tariffavtaler, ikke minst med sin motpart Kristelig Arbeidsgiverforening. Men alle disse avtalene er uten streikerett.

- I tariffavtaler med Krifa sier Krifa fra seg streikeretten, og arbeidsgiverforeningen sier fra seg muligheten for lockout. De aller fleste uoverensstemmelser løser seg i forhandlinger, men det skjer ikke alltid. Om runder med forhandlinger mellom partene ikke når frem til enighet, vil det komme inn en tredjepart som forhandler, forklarer Fjellman;

- I ytterste konsekvens ender uoverensstemmelsen i en interesseløsningsnemnd hvor flertallet i nemnden avgjør saken.

Fjellman legger til at det var en slik modell arbeidsgiveren foreslo i den nylige Norwegian-konflikten og pilot-

streiken. Den, mener hun, var et klart eksempel på hvordan moderne streiker i stor grad rammer tredjeparter.

Danske gule billig-fagforeninger

I Danmark har altså ikke-streikforeningsmodellen hatt en langt større suksess enn i Norge. Det skyldes neppe større kristelighet i Danmark eller en egen dansk aversjon mot streik, men først og fremst at retten til arbeidsledighetsstrygd i Danmark siden 1970-tallet har vært knyttet til medlemskap i fagforening - ikke til statsborgerskapet - og at foreninger som Krifa har lavere kontingent, de er korteste vei til å gå rett på trygd. Derfor er fagforeningsgraden langt høyere i Danmark, dvs. rundt 70 prosent mot 52 prosent i Norge, og "billigfagforeninger" som Kristelig Fagforening, ASE, Business Danmark, Det Faglige Hus og Lederne omfatter langt flere. Slike foreninger - ofte kalt gule - har lave kontingenter, driver lite eller intet politisk lobby-arbeid og er som regel mot streik.

De siste femten årene har de gule foreningene vært i vekst, mens danske LO har falt kraftig. De gule i Danmark utgjør i dag hele 13 prosent av de fagorganiserte. Dansk FAFO, FAOS, sier de gule har "vokst fra å være et marginalt fenomen til å bli en reell trussel mot den etablerte fagbevegelsen generelt og LO-forbundene spesielt". LO-fallet forklares både av de gules suksess, men også en generell misnøye med LOs nære link til sosialdemokratene og at sysselsettingen i yrker der LO står sterkt, som store industriarbeidsplasser, faller mens den

Krifa: Norsk filial av den danske fagforeningen Kristelig Fagforening. Cirka 1.700 medlemmer.

Avstår fra streik og rekrutterer på tvers av yrke, bransje og utdanning. Inngår ikke i noen av de fire hovedsammenslutningene, og har pr. i dag ikke inngått tariffavtaler.

Gul fagforening: Brukes om fagforeninger som avstår fra streik, og om fagforeninger som står utenfor de store paraplysammenslutningene som blant annet LO og YS. I Frankrike på 1800-tallet ble begrepet brukt om fagforeninger stiftet av arbeidsgiverne.

Kristelig Fagforening Danmark: Fagforening i Danmark med cirka 130.000 medlemmer. Inngår kollektive tariffavtaler med motpart, men nekter å bruke streik.

samtidig øker i bransjer uten tradisjon for kollektive fagforeninger, som små IT-selskaper.

Den samme utviklingen ser den tidligere fagforeningstoppen Stein Stugu i tenketanken De Facto i Norge. Han er bekymret for at foreninger som Krifa skal vinne terreng, men tviler på at de gjør det.

– Krifa er ikke en fagforening, slik jeg ser det, sier han til Kapital.

– Fagforeninger samler medlemmene til å fremme krav kollektivt som de ikke kan fremme individuelt. Streik er hovedvirkemiddelet arbeidstagerne samlet har for å kontre arbeidsgivernes styringsrett. Det er alltid vært en ti prosent på toppen av arbeidsstokken, for eksempel høyere funksjonærer og ledere, som har evne og interesse i å forhandle individuelt, men det gjelder ikke arbeidstagere flest. Han sier han så dette i Ringnes, der han i mange år var tillitsvalgt for bryggeriarbeiderne. Å ha lokale klubber, mener han, er vesentlig.

– Krifa er et ektefødt barn av en fragmentert økonomi og uttrykk for atomiseringen av arbeidslivet, der flere og flere arbeidstagere tvinges til å gå over til å bli enkeltmannsforetak i stedet for ansatte. De eneste som er tjent med utviklingen er arbeidsgiverne, sier Stugu.

– Krifa er mer å sammenligne med en forsikringsordning og et advokatkontor enn en fagforening. Krifa er gratispassasjerer på den lovgivning den kollektive fagbevegelsen har kjempet igjen-

nom – inkludert arbeidsmiljølovene fra 1970-tallet som sikrer individuelle rettigheter.

Gratispassasjer

LO sier de hverken anser Krifa som fagforening eller trussel.

– Arbeidslivets organisering i Norge er basert på organiserte parter med kollektiv avtalerett og lovlige kampmidler til disposisjon. Krifa har ingen ambisjon i denne retning og er således ikke å sammenligne med fagforening, fagforbund eller hovedorganisasjon slik disse vanligvis defineres i Norge. Slik vi ser det, utgjør Krifa ikke noen større trussel mot den norske modellen enn det uorganiserte arbeidstagerne representerer, sier Ståle Dokken, leder i LOs organisasjonsavdeling til Kapital.

Fjellman svarer på kritikken at Krifa har “ekstremt stor respekt for det som har skjedd i norsk arbeiderbevegelse siden den ble startet”.

– Men det er bakteppet. Samfunnet er endret, næringslivet er endret, arbeidslivet er endret, måten vi jobber på er endret, og det må være lov å ta et eget valg når det gjelder organisasjonstilhørighet. Vi kan ikke fortsette å bruke gamle løsninger på nye problemer. Du kan ikke bli sint på Apple fordi de har laget en bedre telefon enn en eldre Ericsson-modell. Vi må tilpasse oss. Fagforeningene også, sier Fjellman.

– Krifa er gratispassasjerer på den lovgivning den kollektive fagbevegelsen har kjempet igjennom

Stein Stugu, De Facto

Hun understreker at selv om organisasjonen er politisk uavhengig, er den politisk engasjert på vegne av arbeidstagerne.

– Vi har vært kritiske til den nye arbeidsmiljøloven. Selv om folk har ringt og sagt til oss at vi bør være positive, sier Fjellman.

– Mange påstår vi er naive. At vi er gratispassasjerer på andres streik. Men vi er opptatt av at vi er kommet så langt at det må kunne være fokus på at alle blir “vinnere” og at ikke arbeidstagerne – i tilfelle streik – risikerer å ende opp uten sin arbeidsplass. Det er jo ikke akkurat sånn at vi løser uenigheten ved at alle smiler og folder hendene, sier hun.

I Drammen kjørte Krifa for noen år siden en arbeidssak til retten på vegne av en trafikkleder som var avskjediget av Drammen Taxi. I et forlik fikk medlemmet 150.000 kroner i erstatning i bytte mot å si opp stillingen sin.

Hva gjelder arbeidsgiversiden, uttaler NHO seg forsiktig om Krifa-modellen.

– Om en fagforening har som politikk å ikke benytte sin adgang til interessekamp i form av streik, er det en politikk vi tar til etterretning. Det betyr imidlertid ikke at NHO vil at streikevåpenet blir sterkt begrenset eller forbudt som lovlig virkemiddel for en fagforening.

Det sier NHOs forhandlingsdirektør Rolf Negård til Kapital.

To jurister

Det norske Krifa-medlemskapet koster 239 kroner pr. måned uansett lønn. Det må sies å være billig i sammenligning med fagforeningene som tar prosent av lønnen.

For kontingenten – som nå altså kan trekkes fra på skatten – får medlemmene ifølge Krifa selv tilgang på privat juridisk bistand, karriereveiledning, pensjonsrådgivning og et par rabatter, blant annet på billette. Gitt et medlems-tall på 1.700 tjener organisasjonen rundt fem millioner kroner på kontingenter. Men dette skal drifte kontor, lønne to jurister og en leder, samt tjenester fra advokatkontoret og all annen rådgivning. Det går ikke.

Krifa innrømmer at organisasjonen i Norge ikke går i pluss, men at under-skuddet foreløpig dekkes av organisasjonen i Danmark. Ettersom Krifa er registrert som et NUF, er det vanskelig å få tak i regnskapstall. Hvor røde tallene enn er – det har tydeligvis ikke skremt vekk dansk Krifa ennå.

– I Krifa Danmark er vi meget tilfredse med den utvikling vi ser i Krifa Norge i dag og med det Krifa som har Kristin Fjellman som daglig leder, skriver Kristelig Fagforenings juridiske sjef Henrik Kofoed i et epostsvar til Kapital. Kofoed har ansvaret for den norske filialen.

– Ambisjonen er at Krifa blir en vesentlig aktør i det norske arbeidsmarkedet på samme måte som vi ser i Danmark. Vi ønsker å være et alternativ til de fagforeninger som ellers opererer i Norge, skriver han. – Vi har ingen planer om å forbli en liten fagforening.

Henrik Pryser Libell

hpl@kapital.no